



probos

Rondhout verwerkers verrassend positief

Probos heeft naast informatie over de verwerking, dit jaar voor het eerst de Nederlandse rondhoutverwerkende bedrijven naar hun toekomstverwachting gevraagd. De meningen lopen weliswaar uiteen, maar tot onze verbazing zijn ze niet somber gesteld over de toekomst. De bedrijven hebben het namelijk al vele jaren niet gemakkelijk, maar blijkbaar zien ze toch wel wat mogelijkheden voor de toekomst, al is die momenteel nog wat ongewis. In dit Bosbericht meer informatie over de ontwikkelingen op dit gebied en de resultaten van het jaarlijkse onderzoek onder alle rondhoutverwerkende bedrijven in Nederland.

Rondhout verwerkers verrassend positief

Toekomst ongewis, maar niet somber

De meningen over de toekomst van de Nederlandse rondhoutverwerkende bedrijven zijn sterk verdeeld. 39 Bedrijven zijn neutraal over de toekomst van hun bedrijf voor de komende vijf jaar, 30 bedrijven zijn positief over hun voortbestaan en de groei mogelijkheden, terwijl 26 bedrijven de toekomst somber inzien. Veel verschil zit er niet tussen de verschillende rondhoutverwerkende sectoren. Alleen de verduurzamingsector is negatiever over de toekomst. De exporteurs van rondhout zijn redelijk positief over de toekomst van hun bedrijf. Ongeveer 19% van de bedrijven ziet de toekomst somber in, tegenover precies het dubbele aantal bedrijven dat de toekomst zonnig tegemoet zien.

De positieve toekomstverwachtingen komen vooral voort uit de verminderde concurrentie door het wegvallen van bedrijven en het zoeken naar en vinden van nichemarkten met een hoge toegevoegde waarde. Doordat ook buitenlandse bedrijven inspelen op deze markten moeten de rondhoutverwerkende bedrijven blijven zoeken naar nieuwe markten waarin ze een concurrentievoordeel hebben. Dit wordt wel steeds moeilijker, maar blijkbaar slagen de creatieve bedrijven hier elke keer weer in. Steeds meer (kleine) bedrijven stappen uit de bulkmarkt, omdat de concurrentie uit andere landen bijzonder groot is. De kosten voor de grondstof liggen volgens de rondhoutverwerkers relatief hoog in Nederland, hetgeen mede het gevolg is van de hoge exploitatiekosten in ons (overwegend multifunctionele) bos en het versnipperde bosbezit. Ook wet- en regelgeving draagt bij aan de hoge exploitatiekosten. Denk maar eens aan de kosten die de Flora- en Faunawet met zich mee brengt of de kosten die samenhangen met de Arbo- en milieuwet-

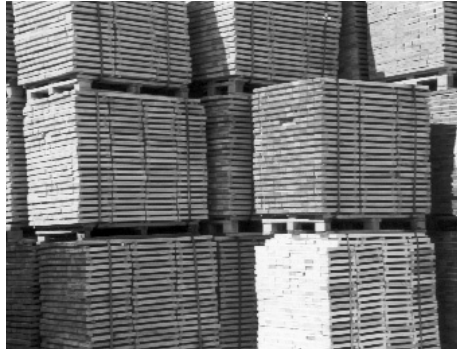
geving. In andere landen, zoals in het voormalige Oostblok liggen de grondstof- en productiecosten veel lager en soms komt hout uit die landen voor ongelooflijk lage prijzen ons land binnen. Dit mag niet rechtstreeks gekoppeld worden aan illegaal hout, maar dergelijke praktijken spelen uiteraard wel een rol (zie ook BHB nr. 4, 2003). Ook het huidige ongunstige economische klimaat speelt een rol bij de toekomstverwachting. Waarschijnlijk zal dit weer enkele slachtoffers eisen, waardoor de naar-geestige voorspelling, dat er nog maar enkele grote bedrijven over zullen blijven, wellicht uit gaat komen. Dit zou niet alleen ten koste gaan van de werkgelegenheid en de economische betekenis van de rondhoutverwerkende industrie, maar uiteindelijk ook van het Nederlandse bos.

Visie op de Nederlandse houtoogst

Er zijn echter ook allerlei kleine signalen die er op wijzen dat het belang van houtoogst weer wat meer op waarde geschat gaat worden. Of dit doorzet is onbekend, maar een positief signaal vanuit het beleid is in ieder geval dat minister Veerman van LNV heeft aangegeven dat hij een visie wil ontwikkelen op de houtoogst in Nederland. Hopelijk maakt het onderwerp hiermee een comeback op de politieke agenda en wordt de politiek consequenter in haar beleid, subsidies en regelgeving. Platform Hout Nederland (PHN) is als vertegenwoordiger van het bos- en houtbedrijfsleven gevraagd om, in samenwerking met de ministeries van LNV, EZ en VROM, de knelpunten rondom houtoogst in kaart te brengen. Op basis hiervan worden kansen en mogelijke acties benoemd voor de korte en lange termijn, zowel voor de sector zelf als voor de overheid. Uitgangspunt bij de discussies is dat houtoogst een cruciaal onderdeel vormt van duurzaam bosbeheer. Duurzaam bos-



beheer moet namelijk gebaseerd zijn op een gezonde financiële basis. Een sterke afhankelijkheid van subsidies is geen goede basis, omdat de beschikbaarheid van subsidies te sterk afhangt van het economisch en politieke klimaat. Als de politiek in economisch moeilijke tijden keuzes moet maken tussen bijvoorbeeld gezondheidszorg, onderwijs, veiligheid of natuur, dan zal dit zelden in het voordeel uitpakken van de investeringen in natuur. Houtinkomsten zijn minder gevoelig voor deze ontwikkelingen. Het is één van de weinige 'direct' economische functie van het bos, waardoor ze van groot belang zijn voor de (economische) duurzaamheid van het bos. Uit onderzoek weten we dat de houtinkomsten in het bos blijven en vooral worden besteed aan natuur en recreatie. Slechts een handje vol bosbeheerders investeert nog in de productiefunctie (vroegedunningen, opsnoeien, planten e.d.). De houtinkomsten moeten daarom minimaal op het huidige niveau in stand worden gehouden, maar liever uitgebouwd. Hiervoor is dan wel een



afzetkanaal nodig, het liefst in de directe omgeving om hoge transportkosten te voorkomen. Met het ontwikkelen van de visie op de Nederlandse houtoogst willen PHN en de ministeries voorkomen dat de Nederlandse houtverwerkende industrie straks de totale hoeveelheid hout die zij voor haar productie gebruikt, uit het buitenland 'moet' gaan halen. Het kan toch niet de bedoeling zijn dat er straks in Nederland, dat over de hele wereld duurzaam bosbeheer stimuleert, geen of nauwelijks houtoogst meer plaatsvindt?

Nederlands hout doet mee

Houtoogst staat maatschappelijk zwaar onder druk door de negatieve perceptie die veel mensen hebben van de oogst in bossen. Voor sommige bouseigenaren is dit, naast de lage houtprijzen, een reden om geen of minder hout te oogsten. Om dit slechte imago van de Nederlandse houtoogst te verbeteren, is de

afgelopen jaren het project 'Nederlands hout doet mee' uitgevoerd in opdracht van het ministerie van LNV. Resultaten van een enquête onder bosbezoekers wees echter uit dat het imago van de houtoogst helemaal niet zo slechts is als we altijd wel dachten. Hebben we ons gek laten maken door een relatief klein groepje klagende recreanten en enkele collega's die dit hebben uitgebuit? Volgens de resultaten van het project lijkt het er wel op. De reactie van een medewerker van een plaatselijke VW is veelzeggend: 'Ik zie het probleem niet. Volgens mij proberen jullie van iets dat geen enkel probleem is, een probleem te maken'. Als deze conclusie breed gedeeld wordt, dan moeten we vanaf nu houtoogst maar weer gaan zien als een maatschappelijk aanvaardbare bosbeheersmaatregel. Bij het plannen en uitvoeren ervan kunnen we dan weer uitgaan van onze eigen integriteit en kennis en ons niet laten sturen door een klein

groepje klagers. Uiteraard blijven een goede planning, uitvoering en voorlichting nodig. Een andere onderwerp dat door het project 'Nederlands hout doet mee' naar voren is gebracht, is de verbetering van de samenwerking tussen de verschillende partijen in de houtketen. Probos ondersteunt deze gedachte van harte en probeert dit in een case-study op de Veluwe ook in de praktijk te brengen. Het uitgangspunt is dat ieder zijn eigen vak heeft, maar dat door samenwerken wel een meerwaarde gecreëerd kan worden voor het Veluwse hout.

De cijfers over 2003

Elk jaar enquêteert Probos alle rondhoutverwerkende bedrijven in Nederland. Deze bedrijven hebben vorig jaar 897.000 m³ rondhout verwerkt (alle volumes in m³ werkhout met schors). Dit is een stijging ten opzichte van 2002 met 4%. Deze stijging is voor een groot

Tabel 1 Nederlandse rondhoutverwerkende industrie in 2003 – (x 1000 m³ met schors)

Sector	Verbruik	Verbruik	Inkoop	Aantal
	2002	2003	Nederland 2003	bedrijven 2003
Zagerijen	543	575	406	76
Klompemakers	17	13	12	21
Papier/kartonfabrikanten	187	187	115	2
Plaatfabrikanten	*	*		1
Palenfabrikanten	111	116	26	25

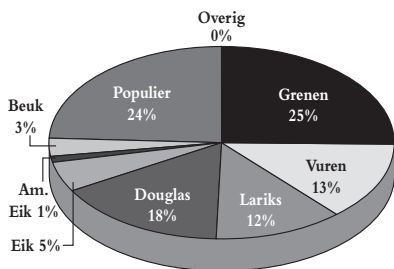
* Geen verbruik opgegeven i.v.m. herleidbaarheid tot individuele bedrijven.

Tabel 2 Nederlandse rondhoutexport per sortiment – (x 1000 m³ met schors)

	2002	2003
	Zagerijhout	171
Fineerhout	7	8
Vezelhout	264	272
Paalhout	2	0,1
Totaal	445	414



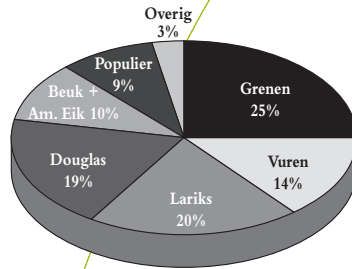
Figuur 1 Verbruik zagerijen naar houtsoort in 2003
(totaal = 575.000 m³)



deel toe te schrijven aan de zagerijen (tabel 1). Zagerijen verwerkten afgelopen jaar 6% meer rondhout. Maar liefst 62% van het rondhout is afkomstig uit het Nederlandse bos. Grenen en populieren zijn de belangrijkste zaaghoutsoorten, met respectievelijke 25% en 24% van het zaaghoutaandeel, gevolgd door douglas, vuren en lariks (figuur 1).

Er zijn slechts twee papier- en kartonfabrieken in Nederland die rondhout verwerken. In totaal verbruikten deze bedrijven 187.000 m³ rondhout, waarvan 61% uit het Nederlandse bos kwam. Echter, één van deze twee bedrijven zal per 1 september 2004 stoppen met het verwerken van grenen en zal dan alleen nog draaien op vuren. Ook zal de inzet van rondhout minder worden en zullen meer chips worden gebruikt. Het vuren wordt voornamelijk geïmporteerd, zowel wat betreft chips als rondhout. Slechts een klein gedeelte van het vuren komt uit het Nederlandse bos, simpelweg omdat we maar een beperkt areaal fijnspaar hebben. Het Nederlandse grenen dat niet meer toegepast zal worden voor de productie van papier, zal nog wel worden ingekocht, maar zal nu naar het buitenland worden geëxporteerd. Het effect hiervan zal voor de bouseigenaar goed merkbaar zijn. De rondhoutprijs voor grenen zal dalen, omdat er tegen een lagere prijs ingekocht zal gaan worden,

Figuur 2 Export rondhout naar houtsoort in 2003
(totaal = 414.000 m³)



ter compensatie van de hogere transportkosten. De exporteur moet zijn hout namelijk met een concurrerende prijs in het buitenland afzetten.

De daling van de verduurzaming van palen, die in 1997 is ingezet, lijkt zich enigszins te stabiliseren rond 30.000 m³. De verduurzamers zijn echter erg negatief over hun toekomstverwachtingen. Als belangrijkste redenen worden de strenge milieu eisen en de kant-en-klare (goedkope) import vanuit het Oostblok genoemd. Ook de daling in het volume heipalen lijkt zich te stabiliseren rond een volume van 50.000 m³.

Houtsoorten

Populier blijft voor de Nederlandse rondhoutverwerkende industrie de belangrijkste soort met 245.000 m³ (27%) direct gevolgd door vuren (24%) en grenen (22%). Populier wordt met name gebruikt als zaaghout (56%) en voor de productie van karton (37%). Douglas en lariks komen met 101.000 m³ en 70.000 m³ weliswaar pas als nummer 4 en 5 op de lijst van meest gebruikte soorten, maar deze soorten vormen een belangrijke inkomstenbron voor de Nederlandse bouseigenaren. Van het verwerkte volume douglas komt maar liefst 94% uit het Nederlandse bos en van lariks 95%.



Rondhoutexport

De totale Nederlandse rondhoutexport van niet-tropisch hout bedroeg in 2003 ongeveer 414.000 m³ (tabel 2). Dit is een grote daling ten opzichte van 2002 (-7%). Deze daling komt voor rekening van het zaaghout. De daling in de export van zaaghout is te verklaren door het staken van de activiteiten van een grote rondhoutexporteur. Daarnaast was er vermoedelijk minder zaaghout beschikbaar voor de export gezien de stijging in de verwerking van Nederlands rondhout door de zagerijen. Grenen, douglas en lariks zijn voor de rondhoutexport de belangrijkste soorten (figuur 2).

Conclusie

Ondanks een toename van de totale hoeveelheid verwerkt hout, zien de meeste houtverwerkers de toekomst niet rooskleurig. Toch gloort er wel weer wat hoop aan de horizon, alhoewel de contouren nog nauwelijks zichtbaar zijn. Het is in ieder geval belangrijk dat dergelijke strohalmen goed worden opgepakt door de bos- en houtsector. Van het bij de pakken neerzitten is nog nooit iemand beter geworden. Werk aan de winkel!

Jan Oldenburger
Patrick Jansen